

N:o 30.

Auk. till Riksd. Kansli den 22 Februari 1886. kl. 12 midd.

*Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af
11 kap. 12 § Kyrkolagen.*

Från Andra Kammaren har till Lag-Utskottets handläggning öfverlemnats en af Herr P. Waldenström inom nämnda Kammare väckt motion, N:o 49, af följande lydelse:

»Steg för steg har den kyrkliga lagstiftningen i vårt land under de senare årtiondena gått framåt i riktning af ökad kyrklig frihet. Hvarje nytt yrkande på ytterligare utsträckning af denna frihet har visserligen alltid i början stött emot allehanda farhågor samt på grund af dessa blifvit tillbakavisadt. Men så småningom har den allmänna meningen vändt sig. Det ena efter det andra har blifvit medgifvet, och man känner nu en viss förundran deröfver, att förståndiga män kunnat sätta sig emot anspråk, hvilkas billighet synes ligga i så öppen dag.

Långvariga hafva sålunda de strider varit, som gällt frihet för svenska kyrkans medlemmar att samlas till enskild uppbyggelse omkring Guds ord. Men så småningom har man lärt sig inse det berättigade och gagneliga i en sådan frihet. Långvariga och hårda voro på sin tid striderna om sockenbandets lösning. Före år 1859 var det föräldrar icke tillåtet att låta sina barn döpas af annan prest än »de ordinarie presterna i församlingen, der barnen födda voro» (Kyrkolagen

kap. 3 § 4). Likaså var det hvar och en förbjudet att för nattvardens erhållande gå till annan församling än den, till hvilken han hörde, eller anlita annan prest än sin egen församlings »ordinarie kyrkoherde eller kapellan» (Kyrkolagen kap. 11 § 11). Genom Kongl. förordningen 20 September 1859 ändrades detta förhållande. Det blef tillåtet att för dops förrättande anlita prest i annan församling, och det blef tillåtet att låta sig skriftas och annamma Herrans nattvard i annan församling eller för ändamålet söka annan församlings prest.

Ännu stod dock den bestämmelsen kvar, att dopet skulle förrättas i kyrkan, »när icke nödfall eller andra skäliga orsaker voro, som fordrade, att barnet skulle döpas hemma» (Kyrkolagen kap. 3 § 3), samt att nattvarden skulle »begås i kyrkan och icke i hemmen utan för sjukdoms skull eller särdeles vigtig orsak och i nödfall». Den genom 1859 års förordning medgifna friheten att »söka annan församlings prest» var derigenom väsentligen inskränkt. Ty skulle dopet och nattvarden nödvändigt ske i kyrkan, och vederbörande pastor vägrade att upplåta denna, så kunde den främmande prestmannen icke efterkomma den mottagna kallelsen, derest icke nödfall eller särdeles vigtiga orsaker voro för handen, som gjorde, att de heliga handlingarna fingo förrättas hemma i husen. Hvad beträffar dopet, upphäfdes dock denna inskränkning genom Kongl. förordningen 13 September 1864, i hvilken det stadgas, att »dopet må, der skäl förefinnes, ske i prestens bostad eller å annat lämpligt ställe». Men för nattvardens firande är sådan frihet ännu icke medgifven. Detta steg återstår alltså att taga. Och hvarför skulle det icke tagas?

Ser man saken från nytestamentlig synpunkt, så finner man, att i det Nya testamentets skrifter ingenting förekommer, som på något sätt binder den heliga nattvarden vid ett visst rum. Betraktar man den vidare från luthersk synpunkt, så blir resultatet detsamma. I sin bok om messan säger Luther: »De, som med allvar ville vara kristna och med hand och mun bekänna evangelium, borde anteckna sina namn och då och då i största enskildhet församla sig i ett hus till bön, till läsning, till förrättande af dop, till annammande af sakramentet och utöfvande af andra kristliga verk.» Att Luther icke själf införde en sådan ordning, derom tillägger han i samma skrift: »Jag har ännu icke folk och personer dertill, och dessutom ser jag icke många, som deraf äro i behof. Men», tillägger han, »kommer den tid, att jag måste göra det, och blifver jag enträget manad dertill, så att jag ej med godt samvete kan underlåta det, så vill jag gerna göra mitt till och förhjelpa allt till det bästa, så godt jag förmår» (Hagenbachs kyrkohist.

III, pag. 352). Samma åskådning framhålles äfven i *den lutherska kyrkans symboliska böcker*, då det i Luthers större katekes i förklaringen af nattvarens instiftelseord heter: »Såsom ville Herren säga: Jag inrättar och stiftar åt eder en påskfest, som I icke endast ärligen på denna dags afton skolen fira utan ofta njuta, när och så ofta det lyster eder, allt efter som det för hvar och en är lägligt och nödvändigt, *utan att vara bundet vid något rum eller någon tid* (nulli loco aut tempori alligatum). (Se Libb. symb. ed. Müller, pag. 506.) Det synes visserligen icke vara för mycket begärdt, att inom den svensk-lutherska kyrkan en frihet medgifves, som stödjer sig på så tydliga ord ej blott i Luthers privat-skrifter, utan äfven i de lutherska symbolerna.

Lag-Utskottet, som med anledning af en min motion behandlade denna fråga vid förra riksdagen, ansåg, att medgifvandet af den här ifrågasatta friheten skulle upphäfva »den för församlingens enhetens bevarande vigtiga grundsatsen, att nattvarden är en församlingens sak och högtid». Men man kan väl icke undgå att erkänna, att den lutherska kyrkans symboliska böcker — för att ej tala om Nya testamentet — också hafva något begrepp om hvad som hör till den kyrkliga enhetens bevarande. Och i dem finnes icke ett ord, som antyder, att den här ifrågasatta friheten skulle på något sätt störa församlingens enheten. Lätteligen torde man ock vid närmare eftersinnande finna, att det aldrig kan i något afseende vara farligt, att på Kristus troende menniskor uppbygga sig inbördes i tro, i kärlek, i gudaktighet med de nådemedel, som deras Herre och Frälsare lemnat dem i händer, utan att sjelf binda deras bruk vid vissa tider eller rum. Och bör man å ena sidan icke lösa, hvad Herren bundit, så bör man å andra sidan för visso icke heller binda, hvad Herren löst.

På grund af hvad jag sålunda haft äran framhålla, och under förhoppning att Riksdagen icke skall finna skäl saknas att upptaga frågan till förnyad pröfning, beder jag att nu såsom vid förra riksdagen få föreslå, att Riksdagen måtte för sin del besluta samt hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring af Kyrkolagen kap. 11 § 12, att prestman må vara berättigad att på kallelse äfven utan nödfall utdela Herrans nattvard å annan lokal än i kyrka».

1686 års Kyrkolag stadgar:

i kap. 11 § 11:

»Ingen skall vara tillåtligt, att gå ifrån den församling, uti hvilken han bor och till hvilken han hör och låta skrifta sig samt anamma

Herrans nattvard uti en annan och af hvad prest han helst vill; utan det skall ske af församlingens ordinarie kyrkoherde eller kapellan; men uti nödfall stånde hvar och en fritt att söka den prest han vill och honom är närmast»;

samt i samma kap. § 12:

»Herrans högvärdiga nattvard skall begås i kyrkan och icke hemma i husen, utan för sjukdom skull eller särdeles viktig orsak och i nödfall. Folket skall ock tillsägas, att intet gå utur kyrkan förr än den heliga nattvarden är hållen, och gudstjensten med välsignelse slutet; så framt icke någon, af dess skäligare orsaker, blifver dertill föranledd, eller för opasslighet skull icke förmår ändan afbida».

Genom förordningen den 20 September 1859 fann Kongl. Maj:t godt att, med ändring af 11 kap. 11 § Kyrkolagen, stadga, att, om någon åstundar att, äfven vid annat tillfälle, än då nödfall inträffat, låta sig skrifton och anamma Herrans nattvard i annan församling, än den, till hvilken han hör, eller att för ändamålet söka annan prest, än den, som i denna församling är anställd, sådant må vara honom tillåtet, der han med sin själasörjares bevis styrker, att han till sakramentets begående är, efter gällande lag, oförhindrad.

Motionären föreslår nu, likasom vid sistlidna års riksdag, att den genom sistnämnda förordning medgifna frihet må utsträckas derhän, att prestman må vara berättigad att på kallelse äfven utan nödfall utdela Herrans nattvard å annat rum än i kyrka.

I sitt utlåtande — N:o 36 — till sistlidna års riksdag i anledning af Herr Waldenströms då väckta enahanda motion i ämnet, förklarade Lag-Utskottet sig instämma i det uttalande, som vid 1878 års kyrkomöte kyrkolagsutskottet med anledning af väckt liknande motion om ändring af kap. 11 § 12 i Kyrkolagen afgaf i betänkande N:o 20, nemligen att hvad i motionen föreslagits innebure en utsträckning af de i 1859 års förordning gjorda medgifvanden, som skulle leda till upphäfvande af den för församlingsenhetens bevarande viktiga grundsatsen, att nattvarden är en församlingens sak och högtid. Lag-Utskottet anser ock fortfarande att, om det än skulle vara riktigt, hvad motionären påstår, att hvarken Guds ord, ej heller den lutherska kyrkans symboliska böcker binda nattvarens firande vid ett visst rum, kyrklig god ordning dock kräfver, att detta firande hädanefter såsom hittills må, der nödfall ej inträffar, ega rum i den för församlingens gemensamma gudstjenst afsedda och härtill invigda lokal eller kyrkan.

Utskottet anser sig ock böra fästa uppmärksamheten derå, att de i 12 § af 11 kap. Kyrkolagen begagnade uttryck »utan för sjukdom

skull eller särdeles vigtig orsak och i nödfall» i allmänhet och med rätta tolkats med en viss frihet. Detta stadgande har sålunda — för att nämna ett icke sällan förekommande fall — icke ansetts lägga hinder därför att, då en familjemedlem af sjukdom nödgats att begå nattvarden å annat rum än i kyrka, sakramentet jemväl utdelats åt öfrige medlemmar af samma familj, hvilka önskat att gemensamt med den sjuke blifva deraf delaktige.

Vid sådant förhållande och då motionären, så vidt Utskottet kunnat finna, icke framdragit något giltigt skäl för medgifvande af en oinskränkt frihet i förevarande afseende, får Utskottet hemställa,

att motionen icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 22 Februari 1886.

På Lag-Utskottets vägnar:

Axel Bergström.

Herr *F. Andersson i Helgesta* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.
